

תקנון משמעת ט', י', י"א, י"ב.

הנוכחות בבית הספר כמרכיב בהערכת ההישגים בחינוך העל-יסודי

בסעיף זה באה לידי ביטוי התפיסה שהנוכחות הסדירה היא חלק מהלמידה ויש לכלול את מספר ההיעדרויות והחיסורים של כל תלמיד בכל מקצוע בחישוב הסופי של הציונים בכל גיליון הערכה ובציון הבית-ספרי המסכם. המפתח לחישוב של ציון הנוכחות והציון הסופי בכל מקצוע ודרכי המעקב והבקרה המופיעים להלן באים כדי להבטיח עמידה בנוהלי משרד החינוך והפעלה של שיטת ציון אחידה ושוויונית במערכת החינוך העל-יסודי.

לתשומת לב: נוכחות סדירה בבית הספר אינה נכללת בהערכת ההתנהגות אלא קשורה בדרכי הלמידה של התלמיד, ולכן עליה לבוא לידי ביטוי בציון ההישגים.

סעיף זה מחליף את סעיף 1-6.6 בחוזר הוראות הקבע סח/3(א) בשל שינויים ועדכונים בעקבות הפקת לקחים לאחר יישום ההוראות בפועל.

בית הספר הוא בית חינוך, ובתור שכזה מטרתו לחנך את התלמיד להתנהגות לימודית הכוללת, בין היתר, רמה אקדמית ותפקוד בסיסי. הנוכחות הסדירה בשיעורים היא תנאי בסיסי להתנהלות תקינה של הלימודים ולהצלחת התלמידים בלימודיהם. תלמיד שנוכחותו אינה סדירה (נעדר משיעורים, מגיע באיחור, עוזב את הכיתה ללא רשות וכד') פוגע ברצף הלמידה וביכולת ההתמדה שלו הדרושים לתפקוד סביר עבורו ועבור חבריו לכיתה.

בשנים האחרונות ניתן בבתי ספר על-יסודיים רבים משקל לנוכחות התלמידים בשיעורים בגיליון ההערכה של התלמידים כחלק מן הציון במקצועות השונים. נהוג לכנות דרך זו של חישוב הציונים "שיטת המנות". בבסיסה של "שיטת המנות" נמצאת התפיסה החינוכית שהנוכחות הסדירה בשיעורים היא חלק ממרכיבי הלמידה ולכן היא גם חלק בלתי נפרד מהערכת הישגי התלמיד בכל מקצוע ומהערכת תפקודו כתלמיד. מדיווחי מנהלים עולה שבבתי הספר שהופעלה בהם "שיטת המנות" חלה ירידה משמעותית בהיעדרויות ובאיחורים, ובחלק מהם חל מהפך משמעותי בהוויה הלימודית ובאקלים הבית-ספרי.

יחד עם זאת נמצא שאין אחידות בין בתי הספר השונים באופן שבו השיטה מופעלת, ובחלק מבתי הספר ננקטים אמצעים שאינם עולים בקנה אחד עם הוראות משרד החינוך.

מהות השיטה ועקרונותיה

בכל מקצוע התלמיד יכול להשיג ציון מרבי של 100 נקודות.

- הציון יורכב משני מדדים: ההישגים האקדמיים והנוכחות הסדירה בשיעורים:
  - א. הישגים אקדמיים: יש לשקלל את הישגיו האקדמיים של התלמיד ולקחת בחשבון את ציוני המבחנים והבחנים, את הכנת שיעורי הבית, את העמידה במטלות וכד'.
  - ב. נוכחות סדירה בשיעורים: על המורה למנות את מספר ההיעדרויות הבלתי מוצדקות שנרשמו לתלמיד במהלך תקופת לימוד כפי שהיא מוגדרת בבית הספר (מחצית, שלישי וכד') ולשקלל אותן לציון נוכחות על פי אחד ממפתחות החישוב שיובאו בהמשך.
- על המורה לחבר את שני הציונים – הציון האקדמי וציון הנוכחות – והציון שיתקבל הוא ציונו הסופי של התלמיד במקצוע.
- החישוב ייעשה בכל פעם שהתלמיד יקבל גיליון הערכה, והוא יתבסס על מספר שעות ההוראה בפועל שניתנו באותה תקופת לימוד.

המפתח לחישוב של ציון הנוכחות

1. התלמידים נדרשים להגיע לכל השיעורים כסדרם, ובעת הערכת הישגיהם יש לקחת בחשבון את היעדרויותיהם. עם זאת, לתלמידים תוכר היעדרות ללא אישורים וללא הורדת ציון של עד 15% מימי הלימוד (במכסה זו ייכללו גם 1-4 ימי מחלה).
2. בנוסף יש היעדרויות שעל בית הספר להכיר בהן כמוצדקות ולא לחשב אותן בעת הערכת הישגי התלמיד בתום כל תקופת לימוד, כמפורט להלן:
  - א. היעדרות בשל אבל על קרוב מדרגה ראשונה – שבוע ימים (היעדרות בשל אבל על קרוב משפחה שאינו מדרגה ראשונה תידון בוועדה הבית ספרית; ראה הסבר בהמשך)
  - ב. היעדרות בשל שמחה של קרוב מדרגה ראשונה – יום אחד
  - ג. היעדרות בשל זימון ללשכת גיוס או למבדקים לצבא (בתנאי שהוצג אישור התייצבות בפועל ולא מכתב הזימון)
  - ד. היעדרות בשל שירות לקהילה, פעילות חברתית בבית הספר, פעילות בתנועת נוער, התרמות וכד' – בכמות ובתחומים המאושרים מראש על ידי בית ספר
  - ה. היעדרות בשל מילוי תפקידים בבית הספר (שמירה בשער, תורנויות וכד')
  - ו. היעדרות בשל שני מבחני תיאוריה ושני מבחנים מעשיים בנהיגה (יתר המבחנים לא יוכרו כהיעדרות מאושרת)
  - ז. היעדרות בשל אשפוז/בדיקה בבית חולים (בתנאי שיוצגו האישורים המתאימים)
  - ח. היעדרות מעל ארבעה ימים בשל מחלה (בתנאי שיוצג אישור רופא)
  - ט. היעדרות בשל קיומה של בעיה רפואית כרונית/חוזרת (עם הצגת אישור רפואי חד-פעמי המעיד על היות המחלה כרונית).
3. בקשות לאישור היעדרויות חריגות שאינן ברשימה תוגשנה בכתב על ידי התלמידים ותובאנה לדיון בוועדה בית ספרית מיוחדת שמנהל בית הספר יעמוד בראשה.
4. היעדרות ממבחן או מפעילות חברתית המתקיימת בשעת שיעור דינה כהיעדרות לא מוצדקת מהשיעור.
5. עם סיום ספירת היעדרויות הלא מוצדקות יש לחשב את ציון הנוכחות. הציון הגבוה ביותר בנוכחות הוא אפס (אפס היעדרויות), והיעדרויות תגרומנה להפחתה בציון.

אופן החישוב של הציון בנוכחות בכל מקצוע

- בקרב בתי הספר קיימת שונות בהיקף שעות הלמידה היומיות והשבועיות במקצועות השונים ובמספר המועדים שבהם גיליונות ההערכה נכתבים. לכן מוצעות שתי חלופות לחישוב הציון בנוכחות:
- חישוב על פי "יחידת למידה שבועית"
- א. מרכיב הנוכחות מחושב בהתאם למספר השעות השבועיות הנלמדות בכל מקצוע – "יחידת למידה שבועית".
  - ב. תלמיד שלא נעדר כלל או שנעדר עד שתי "יחידות למידה שבועיות" (כולל) – ציונו בנוכחות אפס.
  - ג. תלמיד שנעדר מעל שתי "יחידות למידה שבועיות" ועד שלוש יחידות – ציונו 5-, כלומר מציונו האקדמי תופחתנה 5 נקודות.
  - ד. על כל צבירה של היעדרות מ"יחידת למידה שבועית" נוספת תופחתנה שתי נקודות.
  - ה. תלמיד שנעדר מ-5 "יחידות למידה שבועיות" במקצוע לא יקבל ציון סופי במקצוע זה, ותופיע הערת הסבר על כך.
  - ו. להלן טבלה מרכזת לחישוב ציון הנוכחות:

ציון הנוכחות	היעדרות מ"יחידת למידה שבועית"
0	עד 2 יח' (כולל)
-5	מעל 2 יח' ועד 3 יח' (כולל)
-7	מעל 3 יח' ועד 4 יח' (כולל)
-9	מעל 4 יח' ועד 5 יח'
אין ציון סופי	מ-5 יח' ומעלה

חישוב הציון הסופי במקצוע על פי השיטה של "יחידת למידה שבועית"

- על המורה לחבר את שני הציונים – הציון האקדמי והציון בנוכחות – לצורך מתן ציון סופי לתלמיד.
  - תלמיד שלא נעדר כלל או נעדר עד שתי "יחידות למידה שבועיות" (כולל), ציונו הסופי יהיה זהה לציון האקדמי שניתן לו.
  - היעדרויות נוספות תגרומו להפחתה מהציון האקדמי בהתאם למפתח שהוגדר לעיל.
  - תלמיד שנעדר מ-5 "יחידות למידה שבועיות במקצוע לא יקבל ציון סופי במקצוע זה, ותופיע הערת הסבר על כך.
  - דוגמאות לחישוב על פי השיטה של "יחידות למידה שבועיות"
- א. בהיסטוריה לומדים 4 שעות שבועיות. תלמיד צבר במשך תקופת המחצית 6 היעדרויות בלתי מוצדקות ועוד 4 היעדרויות מוצדקות. כמו כן הציון האקדמי שלו הוא 78.
- להלן אופן חישוב הציון שלו בהיסטוריה:
- הציון האקדמי = 78
  - ציון הנוכחות = 0 (התלמיד נעדר ללא הצדקה מ"יחידת למידה שבועית" וחצי)
  - הציון הסופי = 78.
- ב. בתנ"ך לומדים 3 שעות שבועיות. תלמיד צבר 10 היעדרויות בלתי מוצדקות. הציון האקדמי שלו הוא 60.
- להלן אופן חישוב הציון שלו בתנ"ך:
- הציון האקדמי = 60
  - ציון הנוכחות = -7 (התלמיד נעדר מ-3+ "יחידות למידה שבועיות")
  - הציון הסופי = 53.
- ג. בגיאוגרפיה לומדים שעתים שבועיות. תלמיד צבר 10 היעדרויות בלתי מוצדקות. הציון האקדמי שלו הוא 98.
- להלן אופן חישוב הציון שלו בגיאוגרפיה:
- הציון האקדמי = 98
  - ציון הנוכחות = התלמיד נעדר מ-5 "יחידות למידה שבועיות", ולכן לא יהיה לו ציון בגיאוגרפיה ותופיע הערת הסבר.

איחורים

1. ביה"ס מתייחס לכל איחור שנרשם כאל הפרת משמעת, אלא אם כן ידאג התלמיד להצדקת האיחור.
2. האחריות להצדקת האיחורים חלה על התלמיד בלבד: עליו מוטלת החובה להציג בפני המורה המלמד פתק הצדקה.
3. רשאי מורה שלא לקבל לכיתה תלמיד מאחר, בתנאי שהציג כלל זה מראש בפני תלמידיו. תלמיד שלא הוכנס לכיתה בגין איחור יועסק בין כותלי בית הספר לפי סידורים שיקבעו על ידי הנהלת בית הספר (על פי חוזר מנכ"ל).
4. היעדרות של תלמיד משיעור בגין איחור תיכלל במניין אחוזי היעדרות המותרים. התלמיד מחויב להשלים את ידיעותיו בחומר הלימוד שנלמד בכיתה במשך היעדרות (על פי חוזר מנכ"ל).
5. אם לא הגיע מורה לכיתה 15 דקות לאחר הצלצול, חובה על נציג הכיתה לדווח על כך לאחראית המערכת. אחר כך ינהגו התלמידים על-פי הנחייתה.

הרחקה משיעור בגין הפרעה למהלכו התקין

- הפרעה למהלך התקין של השיעור הינה הפרת משמעת חמורה.
1. הרחקת תלמיד מן השיעור בגין הפרעה היא לזמן קצר – 5 עד 10 דקות. תלמיד שהוצא מהכיתה חייב להמתין על-יד מקום הלימוד, ולחזור לכיתה בתום 10 דקות לכל היותר.
- הרחקת תלמיד מהכיתה תדווח ותטופל.
2. במקרה של הפרעה חמורה, יורחק התלמיד לשיעור שלם וישלח לספריה לבצע מטלה לימודית, אותה עליו להגיש למורה בתום השיעור. בתום השיעור ידווח המורה על המקרה למרכז/ת השכבה, למחנך, או, בהיעדרם, לאחד מחברי ההנהלה.
  3. אם הורחק התלמיד לחלק מן השיעור ולא חזר אליו, ידווח המורה על כך למרכז/ת השכבה, למחנך או בהיעדרם לאחד מחברי ההנהלה.
  4. אם נעדר תלמיד, שהורחק משיעור, מחלק ניכר ממנו, תיכלל היעדרות זו במניין אחוזי היעדרות.
  5. שימוש בטלפון נייד או צלצול טלפון במהלך שיעור הם הפרת משמעת, שבגינה יורחק התלמיד מן השיעור. הרחקה זו תחשב במניין אחוזי היעדרות.

בכל מקרה של הרחקה משיעור יועסק התלמיד בין כותלי בית הספר לפי סידורים שיקבעו על פי הנהלת בית הספר.

כללי

1. אין לקבוע שיחה או פגישה לצורך לימוד עם מורה מקצועי אחד על חשבון שיעור של מורה אחר: דינה של היעדרות כזו כדין כל היעדרות אחרת משיעור, והיא נכללת במניין "המנות" האחוזים. במקרים חריגים יישקל העניין בין המורים המקצועיים הרלוונטיים ומחנך/ת הכתה. במקרים אלה תעשה הצדקת היעדרות על ידי מי ששחרר את התלמיד, ישירות באיי קונטקט.
2. מרכז למידה: היעדרות תלמידים ממרכז למידה תחשב במניין ההיעדרויות של התלמיד מלימודי המקצוע, בין אם לומד אותו גם בכיתה ובין אם לומד אותו רק במרכז למידה. הבסיס לחישוב יהיה מספר שעות הלימוד של המקצוע בכיתה ובמרכז או רק במרכז.
3. ועדת ערר:
  - א. במקרים של חילוקי דעות באשר למניין ההיעדרויות מהשיעורים, רשאי תלמיד לפנות לוועדת ערר ולהציג בפניה את טיעונו.
  - ב. ועדת הערר תכלול מחנך מרכז/ת שכבה ויועצת חינוכית, ובידיה הסמכות לקבוע את מדיניות ביה"ס ביחס להיעדרויותיו של התלמיד הפונה.

" אם לא תסבול את עמל הלימוד
תסבול את עמל הבערות."

משה אבן עזרא, שירת ישראל.

